

Månadens etolog – April 2014

Månadens tema: Djur i livsmedelsproduktionen

Jag heter Johanna Geijer och jag svarar på frågor om djur i livsmedelsproduktion.

Jag har utbildat mig inom etologi och djurskydd och tillsammans med en kollega driver jag företaget Djurskyddskonsulterna där vi jobbar med djurskyddsfrågor i olika former för sällskapsdjur och lantbruksdjur.

Jag har haft djur omkring mig hela livet, och det har inspirerat mig till att vilja lära mig mer om deras beteende och utveckla relationen djur-människa.

Etologi är en viktig del i att se till djurens välmående, både när det gäller sällskapsdjur och lantbruksdjur. Rätt utformad miljö främjar naturliga beteenden och ofta räcker det med ganska små medel, fantasi och lite uppfinnaranda för att genomföra förbättringar i djurens miljö.

/Johanna Geijer

Mitt namn är Anna Larsson och jag är än så länge vice sekreterare i SAE's styrelse. Jag är examinerad från Etologi- och Djurskyddsprogrammet sommaren 2012, där jag inriktade mig på etologi och bevarandebiologi. Efter plugget halkade jag in i slaktbranschen och har sedan september 2012 arbetat som **Kvalitetscontroller** på slakt/styckavdelningen på **HKScan Sweden AB** i Skara. Där är jag även **Djuomsorgsansvarig**, vilket innebär att jag har huvudansvaret för djurskyddet på platsen. Den bakgrund jag har gör att koncernen nyttjar mig till att jobba med vissa centrala djuomsorgsfrågor också, vilket innebär att jag hjälper till på våra andra anläggningar i Linköping och Kristianstad om de har projekt som gäller djurskydd.

Det är min huvudsakliga syssla för tillfället, men jag driver även ett eget företag som erbjuder kurser och föreläsningar inom etologi och djurskydd som heter **etoLogiskt**.

Varmt välkommen med dina frågor om livsmedelsproduktion!

/ Anna Larsson

Frågor och svar

Vilka ägg ska jag välja?

Jag är mån både om djuren och naturen och vill gärna äta ägg. Vilka ägg är de bästa att välja om jag både vill främja god djurvälstånd och ett hållbart (både ekologiskt och ekonomiskt) jordbruk?

Hej!

Det är ibland svårt att avväga vad som är det bästa alternativet på marknaden när det gäller djurvälstånd och hållbart jordbruk. Det är många faktorer som väger in och det finns fördelar och nackdelar med alla system.

Ur ett rent ekologiskt perspektiv, mår djur bäst i en rik miljö, som är anpassad till djurens artspecifika beteenden i största möjliga mån. När det gäller storskalig produktion förändras ofta förutsättningarna för hur man kan hålla djuren. För att produktionen ska fungera ekonomiskt måste den vara väldigt effektiv och man ser då endast till att djurens allra mest basala beteendebestånd ska tillgodoses i den miljö de hålls. Viktiga saker att tänka på när det gäller djurs välfärd är att det kan påverka djuren mycket negativt om de hindras från att utföra beteenden som är naturliga för dem.

För hönsfåglar finns det några behov som man brukar betrakta som "minimi-standard". Det är: att lägga ägg och få utlopp för ruvningsbeteende i ett rede, att sova tillsammans på en sittpinne ovanför marken, att sandbada för att hålla fjäderdräkten ren, och att picka, sprätta och söka efter föda.

I Sverige är det inte tillåtet att hålla höns i så kallade batteriburor, det är små buror utan annat än mat och vatten. Däremot kan man (i vissa) butiker, köpa ägg från höns i inredda buror. Dessa buror är fortfarande små, men där finns ett litet sandbad, ett rede och sittpinne. I dessa buror hålls flera höns tillsammans.

Frigående höns inomhus går i stora hallar, med flera reden, sittpinnor och ströbad. Ytan är större än i bur, men det är många höns som ska samsas där. Fördelarna är att hönsen får något större valmöjlighet än i buror, de kan bilda grupper, det finns viss möjlighet att picka och födosöka på golvet, och om en höna blir utsatt för till exempel fjäderplockning, har den möjlighet att komma undan på ett annat sätt än de har i en bur. Det finns också nackdelar med så många höns tillsammans. Det kan till exempel vara svårt att snabbt upptäcka om ett djur är sjukt, det kan vara en stressande miljö, för hönsen som naturligt lever i mycket mindre grupper. Därmed kan det vara svårt att skapa naturliga gruppstrukturer i sådana system.

Ägg från KRAV-märkta gårdar, kommer från höns som hålls frigående inomhus, men även har tillgång till utevistelse i en inhägnad, där kan de sprätta och söka föda på ett naturligt sätt. Det är också färre antal höns per kvadratmeter i KRAV-system än i konventionella. Hönsens foder är också KRAV-certifierat.

Om man har möjlighet kan man också leta efter någon gårdsbutik där man köper ägg direkt från producenten. Då kan man se hur hönsen har det och själv bilda sig en uppfattning om hur de mår.

När man vill främja djurvälstånd och hållbart jordbruk, kan en tumregel vara att skära ned lite på sin konsumtion, men istället köpa lite dyrare produkter. Vill man främja den svenska produktionen bör

man såklart köpa svenska ägg till exempel, och tycker man att miljö och djurvälstånd är extra viktigt kan man köpa KRAV-märkta ägg.

Johanna Geijer

Kött vs vegetariskt

Svenskt kött vs utländskt kött

På mitt jobb pratar vi mycket om vegetarisk kost vs kött och också om kött från olika länder. Jag skulle behöva hjälp med lite argument om att man borde välja bort det danska fläskköttet och vore jätteglad om ni kan ge mig några!

Hej!

Det man kan säga generellt är att Sverige har ett bättre djurskydd än många andra länder. En skillnad är bland annat att det är kortare transporttider i Sverige, och att många djurslag har lagstiftad rätt till utevistelse och bete.

När det gäller grisar är EU-lagstiftningen på väg att komma ikapp Sverige, men Sverige har fortfarande ett försprång.

För att ta ett aktuellt exempel med de danska grisarna, så är svanskupering inte tillåtet i Sverige. Sverige utmärker sig tillsammans med ett fåtal andra länder genom att ha grisar med knorr på svansen.

I Danmark kuperas svansarna utan att grisarna får någon bedövning, vilket naturligtvis är smärtsamt och stressande för grisarna. Det är inte tillåtet att göra det inom EU längre, men ändå förekommer det i stor utsträckning i Danmark.

Anledningen till att svansarna klipps av, är att förhindra grisarna från att gnaga på varandras svansar. Det är ett beteende som utlöses av stress och brist på sysselsättning. Naturligt för grisar är att ägna en stor del av sin vakna tid med att söka föda och böka i jorden, det behovet kan man till viss del tillgodose genom att lägga in strömaterial som de kan böka i istället. Man kan också hänga upp kedjor, eller lägga in bollar till grisarna så de får lite mer sysselsättning. Det har man alltså lyckats med i Sverige och grisarna får ha svansen kvar. De danska grisarna har också mindre yta att röra sig på, och Danmarks grisuppfödare har betydligt högre smågrisdödlighet än i Sverige. Hög smågrisdödlighet är också ett tecken på att grisarnas miljö inte är optimal. Suggor har naturligt starka och goda modersegenskaper, får de bara utrymme och material att bygga bo av, i god tid före grisningen brukar de klara sina smågrisar galant.

En annan stor skillnad är att suggorna i dansk produktion hålls fixerade i jättesmå boxar större delen av sina liv. Där kan de knappt röra sig alls, och har inte något mjukt material att ligga på, vilket ofta leder till svåra liggsår. I Sverige får man bara ha suggor fixerade en kort begränsad tid, om det finns särskilda skäl vid grisning till exempel. Oftast hålls svenska suggor tillsammans i lösdrift på halmbädd när de inte har smågrisar eller är dräktiga.

I många fall är det som konsument svårt att sätta sig in i vilka regler och kontroller som gäller för kött som produceras utomlands, men det går ganska lätt att ta reda på hur de svenska förhållandena ser ut, och då är det lättare att välja (eller välja bort) det man vet någonting om.

Johanna Geijer